

Dramatens Vänner

Februari 2007

”Jag har rätten till mitt eget lidande.”

Stina Ekblad, Björn Granath och Örjan Ramberg.

Christoffer Svensson och Sofia Pekkari. 📸 Martin Nordström

DAGEN EFTER **DÖSDANSENS** premiär den 3 februari bjöds det på ett unikt tillfälle att lyssna på regissören John Caird. Det var dramaturgen **Sven-Hugo Persson** från Dramatens dramaturgiat som berikade oss i ett stycke Strindbergshistoria – tolkat av engelsmannen **John Caird**.

John har varit i huset tidigare, senast regisserade han *En midsommarnattsdröm*. Men han kände inte för att återigen komma tillbaka med ytterligare en Shakespeare-pjä. Nu ville han göra något svenskt. Så när Staffan Valdemar Holm föreslog **Strindberg** ryggade John först, innan han förtjust kastade sig över uppgiften.

Att regissera på ett annat språk såg John inte som något hinder. Han förstår svenskan i texten och kan se var i texten skådespelarna är. Annars komplimenterade han oss svenskar för att vara goda lingvister. De flesta svenskar talar bättre engelska än vissa engelsmän gör, påstod han.

John Caird och Sven-Hugo Persson i strålkastarljuset.

Dödsdansen har spelats sex gånger på Dramaten, men det är första gången som de två delarna sätts upp tillsammans. Den första delen har ju mycket komik i sig, men är också ledsam och poetisk. Den är sann mot karaktärerna, han beskrev dem som de var. Den ursprungliga första delen ville ingen se så Strindberg skrev om den. Därefter skrev han den andra delen för att ge proportion åt karaktärerna – framför allt genom barnen – hur det levandegör dem.

Först senare blev Strindbergs pjäser mer drömlika. Strindberg var ju först på att beskriva det privata livet som en tragedi och han fick oerhört stor betydelse för unga dramatiker i hela världen, t ex **O'Neill** och **Beckett**.

Han var också en mästare på metaforer. Ön som representerar livet. Fortet och fängelset är det hermetiskt tillslutna äktenskapet. Lilla helvetet/karantänen är livet självt. Där det levande livet ses som en sjukdom och där döden blir den hälsosamma lösningen. För Edgar i *Dödsdansen* som älskar dans blir livet helt följdriktigt dansen.

Strindberg måste ha varit helt fascinerande att tala med. Det framhöll både John som Sven-Hugo. Allt han gjorde är exceptionellt autobiografiskt. Han är uppriktig mot sina egna känslor, han strävar aldrig efter att vara politiskt korrekt, han är kvinnohatare samtidigt som han älskar dem. Alla motsättningar och det mänskliga gör hans arbete universellt.

Det timmeslånga samtalet om Strindberg och *Dödsdansen* avslutade John bland annat med sammanfattningen: "A black comedy about human behavior".

Cay har ordet ...

Välkomna till en ny säsong, ett nytt år och en ny vår!

HOPPAS BARA ATT den blir lika spröd och skir som vanligt, för att sedan spricka ut generöst. Eller är det så att vi numer måste vänja oss vid att vinter blir sommar helt abrupt.

I mitt yrke som trendanalytiker gäller i princip endast en trend inför framtiden och det är den som handlar om miljön, den globala uppvärmningen och vad vi konsumerande individer måste respektera för att det skall gå oss väl i framtiden. Al Gores film **The**

unconvenient truth, har fått en gigantisk betydelse eftersom den visas världen över och eftersom den sakligt klargör vad det är som gäller och hur vi som enskilda personer kan vara med och påverka. Det handlar också om värderingar och livsstil och om meningen med livet.

Mycket har gått snett sedan "konsumtionsmarknaden" introducerades på 60- och 70-talet. Vi som var unga då såg framtiden i ett rosa skimmer, samtidigt som vi ägde friheten att hålla en kritisk ställning och att ifrågasätta. Men snöbollen rullade på och blev bara större och större. Vad var det som hände?

I pjäserna **Helgonlegender** av Majgull Axelsson, **Jag tänker på mig själv** av Marianne Lindberg de Geer och **Gäckanden** av Marie-Louise Ekman får vi uppleva starka budskap av betydelsefulla kvinnor. Alla var med då det begav sig i begynnelsen av konsumtionseran och alla satte ner en fot redan då.

Så våren kanske inte blir så spröd, men väl betydelsefull och inspirerande, till att vara med och reflektera över och delta i en meningsfull förändring.

Cay Bond

EN FRÅGA TILL MEDLEMMARNA?

Vårt medlemsregister innehåller ett flertal medlemmar som bor långt från Stockholm. Vi ringde några av dem för att pejla hur det kommer sig att det de vill vara medlemmar i Dramatens Vänner.

Märta Kruuse Annér i Varberg svarade att hon ofta är i Stockholm och går mycket på teater och att hon tycker hon får bra information genom medlemsbladet.

Ramona Ivener från Karlstad svarade helt kort att Dramaten var standard för henne. Hon gick på teatern i samband med att hon besökte Stockholm och vill gärna tillhöra oss.

Kjell Åberg och hans hustru i Tranås har haft Dramaten som stamlokal sedan 50-talet. Tyvärr kan de alltför sällan delta i Vännernas olika arrangemang men uppskattar att läsa om dem i bladet.

Kanske är det här på plats att påminna om att ni kan **värva nya medlemmar** till Dramatens Vänner. För närvarande är vi runt 700 medlemmar men vill gärna bli fler. Och vi vill så gärna att intresset för teaterkonsten och Dramaten ska spridas – gärna ner i åldrarna.

KOM IHÅG!

Meddela er nya eller ändrade e-postadress till kansliet. Vi får flera returer när våra snabba specialmeddelanden skickas ut.

BOKTIPS

DRAMATIK PÅ VITA DUKEN – Anteckningar kring den svenska filmen och dess relation till författarna 1910-1990, av **Bengt Liljenberg**, Carlsson 2006, ca 280 kr.

Bengt Liljenbergs ambition är att ge en överskådlig bild av den svenska filmens historia. Särskilt de filmer som haft en litterär förlaga, främst tänkt för teaterscenen och hur författarna förhöll sig till att deras verk blev film. **Selma Lagerlöf** t.ex. var först mycket tveksam när **Victor Sjöström** ville filma hennes novell Tösen från Stormyrtorpet, men godkände filmningen efter att hon sett Sjöströms inspelning av Ibsens Terje Vigen. Detta var 1917 och det skulle bli fler filmer; Jerusalem, Karin Ingmarsdotter, Herr Arnes penningar, Körkarlen, Gösta Berling, Kejsaren av Portugalien...

Hjalmar Bergman såg också Terje Vigen och hans intresse för den nya konststartens möjligheter väcktes. Men han var, likt många författare då, helt okunnig om det nya mediets tekniska begränsningar och lät fantasin flöda alltför fritt. Långt ifrån alla Bergmans filmmanus godkändes av Victor Sjöström, som hellre ville göra film av Hans nåds testamenten.

Mauritz Stiller beställde också flera manus av Bergman, inget av dem blev inspelat. och flera gånger sa sig Bergman ha "brutit med filmen". Detta var alltså i den svenska filmhistoriens tidiga år. Ljudfilmen på 30-talet gav upphov till intensiva diskussioner om vad filmens egenart var. Eyvind Johnson t.ex. framhöll att filmen inte fick vara "filmad teater som varken är film eller teater".

Liljenberg säger om förhållandet mellan författarna och filmen att det sällan varit tal om någon ömsesidig tillgivenhet. Författaren till det manus som trots allt är en förutsättning för filmen är långt underordnad och arbetet inte särskilt ekonomiskt lönande. Först i samband med filmatiseringen av Mobergs Utvandrarerna genomdrevs en förändring, som innebar att författarna skulle få royalty. Att skriva för scenen har varit mer lönande och mer ärofullt än att skriva för filmen.

Boken är rikt illustrerad med svartvita foton och det mycket omfattande registret gör en kalenderbitare lycklig.

VILL NI SE EN STJÄRNA? – kön, kropp och kläder i Filmjournalen 1919-1953 av **Eva Blomberg**, Nordic Academic Press, ca 180 kr.

När blev kändisarna kändisar och hur ska vi förstå idolkultens mekanismer, frågar sig **Eva Blomberg** och konstaterar att 1900-talet knappast är unikt i fråga om kändiskult och idoldyrkan. Hon tar Jenny Lind som exempel, 1800-talets stora sångerska, som orsakade hysteri och panik när hon framträdde. Det var dock mer sällan man hade tillfälle att se och höra henne. Vår tids massmedie- och filmindustri däremot ger oss möjlighet att se våra idoler dagligen. Inget annat nöje kan konkurrera med filmens genomslagskraft.

Värför vill vi läsa om stjärnor och kändisar, varför skriver journalisterna som de gör om dem och hur skapas en stjärna?

Eva Blomberg ger en historisk bakgrund till dagens kändiskultur genom att analysera tidningen Filmjournalen och visa oss hur en underhållningsbransch växte fram där artister, journalister och fotografer blev till varandras levebröd.

Monica Simonsson

HÖSTENS SISTA TEATERCAFÉ MED EN DAM MED DRIV

DET ÄR TRÅNGT I Elverket restaurangdel. Den som vill sitta för sig själv får snart tänka om och låta någon maka sig ned tätt intill. Småprat, lite god mat och vitt vin gör att vintermörkret känns avlägset. Sorlet avtar och kvällens gäst presenteras. Det är **Anita Wall** som intervjuas av Lena Rainer.

Anita Wall är aktuell med två pjäser som har något gemensamt, de berör båda livets slut. Den ena heter **Valerie Jean Solanas ska bli president i Amerika** och handlar om kvinnan som sköt Andy Warhol. I pjäsen ligger Valerie Solanas lungsjuk på sin dödsbädd och det är Anita som tar hand om henne.

– Jag spelar en märklig, lite diffus roll. Det är en sorts dödsängel, eller en sjuksköterska. I slutet läser jag en vacker text som handlar om hur vi alla dör.

Anita Wall tror att det är en bra föreställning. Hon tycker det är svårt att avgöra själv. Och hon läser inte recensioner, åtminstone inte så länge pjäsen går.

– Min man och mina barn klipper ut och sparar, det händer att jag läser dem i efterhand.

Hon menar att det positiva är upplyftande för stunden, medan det negativa etsar sig fast och följer med upp på scen. Men Anita Wall har en annan barometer för att avgöra om pjäsen är lyckad eller inte – hon känner av publiken.

– En publik är olika. Skratten och till och med tystnaden är olika. Jag kan inte sätta fingret på exakt hur, men man känner om man har publiken med sig.

Den andra pjäsen gick tidigare på Elverket och heter **Oscar och den rosa tanten**. Den bygger på en roman av den franske författaren Eric-Emmanuel Schmitt och handlar om ett tabubelagt ämne; ett barn som dör. För sin nyanserade och osentimentala rollgestaltning, eller för sina rollgestaltningar, eftersom Anita Wall spelar både den cancersjuka pojken och den rosaklädda tant som besöker honom, fick Anita Wall Dramatens Vänners stipendium 2005.

Viljan att sätta upp pjäsen väcktes under ett besök i Paris där den 86-åriga Danielle Darrieux spelade båda rollerna i en uppsättning av "Oscar et la dame rose". Inspirerad av den äldre skådespelerskan åkte Anita Wall hem till Sverige, köpte rättigheterna till pjäsen och så översattes manuset av hennes språkbegåvade man Lars Lind.

– Den blev som vårt gemensamma barn, skrattar hon och beskriver med värme i rösten, deras iver att bli färdiga med pjäsen. Sena kvällar och tidiga mornar vigdes åt Oscar och övriga timmar ägnade Anita Wall åt att spela alkoholiserad hustru till Neil Armstrong på Elverket.

– Jag blev inte ringrostig det året! säger hon. Och det lär hon knappast ha tid till att bli det här året heller. Nu planerar hon inför våren då hon ska turnera runt Sverige med Oscar och den rosa tanten.

Det krävs ett driv för att hålla sig kvar i branschen efter pensioneringen. Skådespelerskan Anita som sedan genombrottet som Pippi Långstrump vid elva års ålder spelat det mesta från Toinette i **Den inbillade sjuke**, till satmara i teveserien **Rederiet**, är besviken över rollutbudet för kvinnor i Sverige.

– Det finns egentligen bara tre roller för kvinnor; flickan, horan och mormodern. Utomlands har man en helt annan syn på det här med ålder. Toinette skulle mycket väl kunna vara 70 år. Jag skulle gärna spela Toinette igen!

Att hon nyligen tackade ja till en liten filmroll som just "en mormor som serverar te" tar hon med en axelryckning.

– Man måste acceptera livets gång!

Trots det lämnade nog de flesta Elverket med en bestämd känsla av att Anita Wall själv kommer se till att hon aldrig fastnar i mormorsfacket.

VÄNNERNAS PROGRAM

SEMINARIER

31 mars mellan kl.11 – 13.30 på Lilla Scenen

Då får ni höra författarna Majgull Axelsson, Marie-Louise Ekman och Marianne Lindberg De Geer tala om sina nyskrivna pjäser "Helgonlegender", "Gäckanden" och "Jag tänker på mig själv" vilka alla tre har premiär under våren. Monica Nagler och Henrietta Hultén leder samtalet.

5 maj mellan kl. 11 – 13.30 i Målarsalen

Ett seminarium kring Strindberg med fokusering på "Ett drömspel". Vi kan vänta oss ett spännande samtal mellan Odd Zschiedrich, Björn Meidal och Dag Kronlund med flera

Detaljerade inbjudningar kommer att skickas ut i god tid.

TEATERCAFÉER – 5 mars, 2 april, 7 maj

Vi fortsätter med succéerna med hemliga gäster på Teatercaféerna. Vi träffas kl 19 första måndagen i varje månad på Restaurang Elverket. Matsalen är öppen en timme före och serverar varm mat, smörgås och dryck. Enbart betalande medlemmar kan få tillträde till Vännernas caféarrangemang.

ÅRSMÖTE 23 APRIL

Vännernas årsmöte hålls på Elverket. Inbjudan och handlingar kommer att sändas ut i god tid.

TEATERRESAN TILL OSLO blir av! Mellan den 2 och 4 mars kommer ett tjugotal Vänner att granska teaterlivet i den norska huvudstaden.

GUIDADE TURER 28 MARS OCH 18 APRIL. KL 16.30

Vi ordnar rundvandringar i Dramatenhuset för våra medlemmar. Ring eller maila till kansliet och anmäl er. Vi träffas på Dramatens trappa. Turen tar en dryg timme.

Restaurangerna FRIPPE, PAULI och TERRASSEN erbjuder alla Vänner 10% rabatt på lunch- eller middagsmenyn, om medlemskortet visas upp.

Restaurang ELVERKET erbjuder också specialrabatten 10% på det som konsumeras i matsalen och vissa förmånspriser i baren vid uppvisande av medlemskort.

EN HÖG VISA – I TORNRUMMET

MARGARETHA BYSTRÖM och Lasse Zachrisson på piano, har satt samman ett Frödingsprogram som spelades upp för Vännerna.

Ett innerligt, vemodigt, smärtande, humoristisk program med Frödings dikter, som de läste, sjöng, rappade och berättade fram med glöd och kärlek.

Mycket kände vi igen men fick höra på ett nytt sätt. De mindre kända dikterna blev nya gåvor till den uppskattande publiken denna varma söndagstimme undan den bitande vinterkylan.

Under våren kommer det att ges ytterligare en möjlighet för Vännerna att se detta. Datum meddelas senare.

Spelas på

DRAMATEN:

MACBETH av William Shakespeare, i regi av Staffan Valdemar Holm. Spelas på Stora scenen fram till 31/5.

LÅNG DAGS FÄRD MOT NATT av Eugene O'Neill. Elverket konstnärlige ledare Stefan Larsson har tagit sig an O'Neills självbiografiska, brutala familjeuppställning. Spelas fram till 27/3.

BLOMSTERPLOCKARNA av Erland Josephson, i regi av Lars Amble. Har nu flyttat till Lilla scenen och fortsätter spela till 28/2. I en audition vill regissören att sex skådespelare, i aktningens ålder, ska delta i en pantomim för att han ska lära känna dem närmare.

HELGONLEGENDER av Majgull Axelsson i regi av Christian Tomner. Spelas på Lilla scenen fram till 31 maj. En sorgesång över det gamla folkhemmet och socialdemokratien. En politisk pjäs där det privata och politiska hänger ihop. Även en fråga om svek som upprepats i generationer.

DÖSDANSEN av August Strindberg i regi av John Caird. Spelas på Stora scenen fram till 29/5. Världsdramatikens kyligaste silverbröllop firas i två delar. Ett brutalt porträtt av ett dysfunktionellt äktenskap. Lysande spelat av alla på scen.

JAG TÄNKER PÅ MIG SJÄLV av Marianne Lindberg De Geer i regi av Andreas Boonstra, en av de konstnärliga ledarna för moment: teater i Gubbängen. Urpremiär 17/2. Ett tragikomiskt och oborstat drömspel om kärnfamiljen som sprängts. Ett drastiskt, roligt, hemskt familjedrama.

GÄCKANDEN av Marie-Louise Ekman som också regisserar. Urpremiär 17/3. Ett övernaturligt, humoristiskt och originellt porträtt av äldre damers hemliga liv.

RADIO LOVE 87,4 MHZ av Carl-Johan Vallgren. I regi av Staffan Roos tillsammans med Beckmans elever. Urpremiär 23/3. En burlesk tragedi som utspelar sig i ett flygplan kring en kärleksterrorist som vet allt om brustna hjärtan och krossade drömmar.

ETT DRÖMSPEL av August Strindberg. Regi och koreografi av Mats Ek. Premiär 24/3. För första gången spelas drömspelet runt dansen. Pjäsen följer drömmens logik men är blixtrande tydlig och samtidigt mystisk. En blandning av minnen, upplevelser, fria påhitt, orimligheter och improvisationer som Strindberg själv beskrev det.

ELVERKET:

BUSSEN av den schwiziske dramatiker Lukas Bärfuss i regi av Michaela Granit. Spelas fram till 18/3 på Lilla Elverket. En existentiell thriller med moraliska frågeställningar. En brutal komedi om ett heligt ämne. Årets bästa tyska pjäs 2005, enligt Theater Heute.

HEM TILL GÅRDEN av Sam Shepard, i regi av Stefan Larsson. Premiär 10/3. En delirisk komedi om en dysfunktionell familj som lever i det förflutna, på en nergången bondgård i en amerikansk bondhåla.

Avgångsklassen på Teaterhögskolan i Luleå kommer att spela den tyske dramatikers Roland Schimmelpfennigs FÖRE/EFTER. Stefan Larssons regisserar. 18-20/5.

Elverket kommer att fortsätta ha samtal, debatter, readings, musik, och seminarier under samlingsnamnet VOLT. Be om program i biljettkassan eller läs på hemsidan www.elverket.dramaten.se

UNGA DRAMATEN:

ANNA LARSSONS HEMLIGA DAGBOK av Peter Lidbeck i regi av Malin Stenberg från Göteborg. Premiär på Lejonkulan 27/1. Berättelsen om flickan som i sin dagbok gör om verkligheten. På ett lustfyllt sätt tar hon upp sorgliga ämnen och pausar och snabbspolar livet som hon vill.

DRÖMSTRÖM OCH RUNDLUND av Martina Montelius. Ellen Lamm regisserar. Urpremiär 3/3. En fantasilek med vuxna med fantastiska infall och hisnande poesi.

ALEXANDER OCH PÅFÅGELN av brasilianska författaren Lygia Bojunga som 2004 fick litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne. Pjäsen är dramatiserad av Anders Duus och regisserad av Agneta Ehrensverd. Premiär 9/6. En familjeföreställning om ett gatubarn som flyr in i en värld av magisk blandning av samba, samhällskritik, fantasi och verklighet.

GÄSTSPEL:

8 och 9 juni spelar Deutches Theater sin kritiker- och publikhyllade uppsättning av VEM ÄR RÄDD FÖR VIRGINIA WOOLF på Stora Scenen.

ROMEO OCH JULIA KÖREN har flera konserter i Marmorfoajén under våren: 31/3, 14, 15, 21, 22, 28 april.

VI BEHÖVER HJÄLP!

Alla våra arrangemang kräver mycket av oss i styrelsen. Det frivilliga arbetet kan inte alltid skötas som vi skulle vilja. Vi hinner helt enkelt inte.

Ibland behöver vi hjälp med olika praktiska sysslor kring seminarier och andra arrangemang, att stoppa papper i kuvert, pricka av medlemmar på listor, samla in uppgifter...

Skulle någon av våra kära Medlemmar vilja hjälpa oss med detta? Skulle vi kunna sätta upp en liten Hjälppool som vi kan ringa när det kniper?

Anmäl er i så fall till kansliet på telefon eller per mejl. Så återkommer vi med information.

DRAMATEN
DRAMATEN
VÄNNERS

Dramatens Vänner

Kungliga Dramatiska Teatern

Box 5037, 102 41 Stockholm

☎ 08-667 87 09 (svarare)

Fax 08-665 62 89

✉ dramatensvanner@yahoo.se

www.dramatensvanner.se

Postgiro: 194 75 25-0

Redaktör: Ebba Wachtmeister

Formgivning: Karin Eklund

I infogruppen: Karin Eklund, Rolf Eriksson,
Martina Nyman och Ebba Wachtmeister